

EUROOPA
KONTROLLIKODA

Eriaruanne nr 3

2009

ISSN 1831-0818

STRUKTUURIMEETMETE KULUDE
MÕJUSUS **REOVEE PUHASTAMISEL**
PROGRAMMITÖÖPERIOODIL
1994–1999 JA 2000–2006

ET

Eriaruanne nr 3 // 2009

STRUKTUURIMEETMETE KULUDE MÕJUSUS REOVEE PUHASTAMISEL PROGRAMMITÖÖPERIOODIL 1994–1999 JA 2000–2006

(vastavalt EÜ asutamislepingu artikli 248 lõike 4 teisele lõigule)

EUROOPA KONTROLLIKODA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUKSEMBURG

Telefon +352 4398-45410
Faks +352 4398-46430
E-post: euraud@eca.europa.eu
Internet: <http://www.eca.europa.eu>

Eriaruanne nr 3 // 2009

Euroopa Liidu kohta leiab palju muud teavet Internetist Europa serveri veebilehtedelt (<http://europa.eu>).

Katoloogimisandmed on esitatud väljaande lõpus.
Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus, 2009

ISBN 978-92-9207-248-3

© Euroopa ühendused, 2009
Allikale viitamisel on reprodutseerimine lubatud.

Printed in Belgium

SISUKORD

Punktid

SÕNASTIK

I-X KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

1-14 SISSEJUHATUS

1-4 KESKKONNAALANE TAUST

5-13 EL-I JUHTIMINE JA KAASRAHASTAMINE

14 LINNASTUTE MÄÄR, KUS TEOSTATAKSE REOVEE PUHASTUST

15-19 AUDITI LÄHENEMISVIIS JA ULATUS

20-56 TÄHELEPANEKUD

20-28 KAS EL-I KAASRAHASTATUD PUHASTID SAAVUTASID REOVEE PUHASTAMISEL ASJAKOHASE TASEME?

20-21 TAUST

22 ENAMIKU PUHASTITE JÕUDLUS OLI ASJAKOHANE ...

23 ... OSA PUHASTEID TÖÖTAS MÄRGATAVALT ALLAPOOLE JÕUDLUST ...

24 ... ÜHE PUHASTI JÕUDLUS EI OLNUD PIISAV

25-26 VALDAV ENAMIK PUHASTEID TOOTIS EL-I NÕUETELE VASTAVAD HEITMEID

27-28 HEITMETE KVALITEEDI JÄRELEVALVE: ÜLDISELT OLID ANDMED TEGEVUSE KOHTA VASTUVÕETAVAD, AGA MÕNEL JUHUL OLI ARENGURUUMI

29-38 KAS PUHASTITES TOODETAVAD REOVEESETTEID KASUTATAKSE ASJAKOHASELT?

29-30 TAUST

31-33 KAHES KOLMANDIKUS KÜLASTATUD PUHASTITES KÕRVALDATI REOVEESETTED KOOSKÕLAS EL-I SOOVITUSLIKE TAVADEGA

34 TULEMUSED OLID REOVEESETETE DIREKTIIVI NÕUETE SEISUKOHALT RAHULDAVAD

35-36 KAS DIREKTIIV TULEKS UUESTI LÄBI VAADATA?

37-38 SETETE KÕRVALDAMISE JÄRELEVALVE: LIIKMESRIIKIDES TULEKS MÕNINGAL MÄÄRAL PARANDADA PUHASTITE

HALDUST JA JÄRELEVALVEASUTUSTE TÖÖD

39-56 KAS KOMISJON TÄIDAB OMA ÜLESANNET?

39-40 TAUST

41-45 PROJEKTIDE LÄBIVAATAMINE PEAB OLEMA JÄRJEPIDEV

46-48 TULEMITE JÄRELEVALVET TULEB TÕHUSTADA

49-56 EL-I KESKKONNAPÕHIMÕTETELE TULEB ROHKEM TÄHELEPANU PÖÖRATA

57-66 KOKKUVÕTTED JA SOOVITUSED

58-60 REOVEE PUHASTAMINE

61-63 REOVEESETETE PUHASTAMINE JA KÕRVALDAMINE

64-66 KOMISJONI ROLLI MÕJUSUS

LISA – LINNASTU REOVEE TÖÖTLEMIST KUJUTAV SKEEM

KOMISJONI VASTUSED

SÕNASTIK

Asulareovee puhastamise direktiiv: nõukogu 21. mai 1991. aasta direktiiv 91/271/EMÜ asulareovee puhastamise kohta (EÜT L 135, 30.5.1991, lk 40).

Ettevaatusprintsiiip: ettevaatusprintsiibis sätestatakse, et kui meetme või poliitika elluviimine põhjustab avalikkusele või keskkonnale tõsist või pöördumatut kahju ning puudub teaduslik üksmeel selle kohta, et kahju ei tekitata, langeb tõendamiskohustus neile, kes toetaksid meetme elluviimist. Mõnes õigussüsteemis, nagu Euroopa Liidu õiguses, mõeldakse ettevaatusprintsiiibi all üldist ja kohustuslikku õigusprintsiiipi.

Euroopa Regionaalarengu Fond: fond on kavandatud majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse edendamiseks ELi piirkondade vahel. Euroopa Regionaalarengu Fondi sekkumist rakendatakse peamiselt paljusid projekte sisaldavate tegevusprogrammide kaudu.

Eutrofeerumine: vee rikastamine toitainetega, eelkõige lämmastikuühendite ja fosforiga, mis kiirendab vetikate kasvu, mistõttu väheneb vee hapnikusisaldus ja kaovad algupärased veetaimed, kalad ja muud veeorganismid.

Harilikud alad: veekogu või veekogu osa, mida eutrofeerumine ei ohusta.

Heitvesi: puhastatud reovesi, mis juhitakse suublana toimivasse vesikonda.

Inimekvivalent: reovee saastemäära kvantitatiivne määratlus ekvivalentse inimeste arvu suhtes, kes toodaksid sama suure reovee määrat. Ühele inimekvivalentile vastab ühe elaniku poolt toodetud reovee saaste määr.

Ise läbiviidavad kontrollid: operaatori poolt korrapäraselt läbiviidavad kontrollid asula reoveepuhasti igapäevase töö käigus, et jälgida puhastisse suunatud vee kvaliteeti ja setete koostist.

Linnastu: ala, kus elanikkond ja/või majandustegevus on piisavalt kontsentreeritud, et asulareovett kogutakse ja juhitakse asulareoveepuhastisse või lõplikku ärajuhtimispunkti.

Mõjus: mõõdab kasutatud ressursside ja saavutatud tulemuste vahelist seost.

Programmitööperiood: mitmeaastane raamistik, mille raames planeeritakse ja rakendatakse struktuurifondidest ja Ühtekuuluvusfondist tehtavad kulud.

Puhastamise esimene aste: mehaaniline etapp, mille käigus toimub reovee esmane eraldamine suurematest heitmetest.

Puhastamise kolmas aste: bioloogiline/keemiline etapp, mida vajadusel rakendatakse toiteainete kontsentratsiooni taseme vähendamiseks puhastatud reovees, enne kui see suunatakse suublasse, juhul kui esineb eutrofeerumise risk.

Puhastamise teine aste: bioloogiline faas, mille käigus reovesi puhastatakse, et eemaldada biolagundatavad orgaanilised heitmed.

Rakenduskava: komisjoni poolt heakskiidetud dokument, kus esitatakse mitmeaastased meetmed omavahel seotud prioriteetide kaudu. Prioriteetidid võidakse ellu viia ühe või mitme struktuurifondi või alternatiivselt muude rahastamisvahendite ja Euroopa Investeeringuspanga kasutamisel.

Reoveepuhasti: erinevaid puhastusprotsesse võimaldav infrastruktuur, mille eesmärk on vähendada linnastu reovee saaste taset vastuvõetavale tasemele, enne selle suunamist suublasse.

Reoveesetete direktiiv: nõukogu 12. juuni 1986. aasta direktiiv 86/278/EMÜ keskkonna ja eelkõige pinnase kaitsmise kohta reoveesetete kasutamisel põllumajanduses (EÜT 181, 4.7.1986, lk 6).

Struktuurimeetmed: käesolevas aruandes viitavad struktuurimeetmed Euroopa Regionaalarengufondi ja Ühtekuuluvusfondi sekkumistele.

Sõltumatud kontrollid: sõltumatute asutuste poolt läbi viidud kontrollid (riiklikul, piirkondlikul või vesikonna tasandil), selleks et jälgida heitmete kvaliteeti ning sette ja pinnase koostist.

Tundlik piirkond: eutrofeerumisest ohustatud veekogu või veekogu osa. Tundlike piirkondade asjakohane määramine on väga oluline, kuna selle tulemusel määratletakse vastav reovee puhastamise liik, et vähendada eutrofeerumist põhjustavate ainete sisaldust. Tundlikes piirkondades tuleks eemaldada lämmastik ja/või fosfor.

Veepoliitika raamistiku direktiiv: Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiivi 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT 327, 22.12.2000, lk 1).

Vesikond: maa-ala, millelt kogu äravoolav pinnavesi voolab ojade, jõgede ja mõnikord ka järvede kaudu merre ühe jõesuudme või delta kaudu.

Ühtekuuluvusfond: vahend, mis on kavandatud majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse edendamiseks suurprojektide rahastamise kaudu keskkonna- ja transpordivaldkonnas liikmesriikides, mille rahvamajanduse kogutulu elaniku kohta on väiksem kui 90% ühenduse keskmisest. Ühtekuuluvusfondi rakendati esialgselt Hispaanias, Kreekas, Iirimaa ja Portugalis. Alates 1. jaanuarist 2004 ei ole Iirimaa enam abikõlblik.

KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

I.

Linnastutes tekkiv reovesi ja reoveesetted võivad mõjutada Euroopa järvede, jõgede, rannikuvete, pinnase ja põhjavee kvaliteeti. Seetõttu on EL vastu võtnud mitmeid direktiive ja kaasrahanud linnastute reoveepuhasteid Ühtekuuluvusfondi ja ERFi kaudu. Tänu sellele on reovee puhastamisteenused kättesaadavad oluliselt suuremale osale linnaelanikkonnast.

II.

Kontrollikoja audit keskendus Ühtekuuluvusfondi ja ERF-i poolt rahastatud puhastite programmiperioodidel 1994–1999 ja 2000–2006 Hispaanias, Portugalis, Kreekas ja Iirimaa, mis moodustasid enamuse selle valdkonna kulutustest. Aruandes esitatud auditijäreldused põhinevad komisjoni juhtimis- ja kontrollisüsteemide kontrollimisel ja 73 puhasti tegevuse kontrollimisel. Lisaks käsitleti reovee puhastamisel kõrvalproduktina tekkivate reoveesetete käitlemist ja komisjoni rolli reovee käitlemise valdkonnas.

III.

Kontrollikoda järeldas, et üldiselt on struktuurimeetmed aidanud kaasa reovee puhastamise parandamisele neljas auditeeritud liikmesriigis.

IV.

Üldiselt toimusid struktuurimeetmetest kaasrahanud puhastid asjakohaselt. Mõned tegutsesid siiski alakoormusel ja vähestel juhtudel ei täidetud heitvee kvaliteediga seonduvaid ELi nõudeid.

KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

V.

Kontrollikoja hinnangul tuleb rohkem tähelepanu pöörata selle tagamisele, et puhastid on asjakohaselt kanalisatsioonivõrgustikega ühendatud ning et jaamadesse saabuv tööstusreovesi oleks nõuetekohaselt eeltöödeldud.

VI.

Seoses reoveesetetega tegi kontrollikoda järelduse, et enamuses kaasrahastatud puhastites neljas auditeeritud liikmesriigis kõrvaldati setteid vastavalt ELi soovitatud taaskasutusmeetoditele, siiski kasutas väike osa puhasteid vähem jätkusuutlikke taaskasutusmeetodeid. Lisaks leidis kontrollikoda, et setete kõrvaldamise järelevalve mõningaid aspekte saaks parandada.

VII.

Praegune reoveesetete direktiiv pärineb aastast 1986 ja selles ei ole seetõttu arvesse võetud alates sellest ajast valdkonnas tehtud edusamme. Direktiivi muutmisel tuleks arvesse võtta kõigi uute kavandatavate meetmete kulusid ja kasutegureid ning võimalikku mõju muudele ELi poliitikatele.

VIII.

Seoses komisjoni rolliga on kontrollikoda seisukohal, et komisjon peaks olema toetusetaotluste läbivaatamisel järjepidevam, mida lihtsustaks sisesuuniste ja kontrollnimikirjade väljatöötamine hindamismenetlustel kasutamiseks.

IX.

Lisaks täheldas kontrollikoda, et komisjon peaks lõpparuannete kontrollimisel enne rahastamisjäägi makse tegemist teostama tulemite üle paremat järelevalvet. Juhul, kui nõutavat teavet ei esitata või oodatud tulemusi ei saavutata, tuleks võtta asjakohased järelemeetmed.

X.

Kokkuvõtteks tegi kontrollikoda järelduse, et veekogude hea ökoloogilise seisundi säilitamiseks tuleb ELi keskkonnaalastele põhimõtetele („saastaja maksab“ põhimõte ja saaste vähendamine selle tekkekohas) rohkem tähelepanu pöörata.

SISSEJUHATUS

KESKKONNAALANE TAUST

1. Kooskõlas asutamislepinguga aitab ühendus kaasa järgmise eesmärgi saavutamisele: keskkonna säilitamine, kaitsmine ja selle kvaliteedi parandamine. Ühenduse keskkonnapoliitika rajaneb ettevaatusprintsiibil ja põhimõtetel, mille kohaselt tuleb võtta ennetusmeetmeid, keskkonnakahjustus heastada eeskätt kahjustuse kohas, saastaja peab aga maksuma¹.
2. Linnastute heitveed ja reoveesetted võivad mõjutada Euroopa järvede, jõgede, rannikuvete ja põhjavee ning ka pinnase kvaliteeti. Peamised asjakohased ELi õigusaktid antud valdkonnas on järgmised:
  - a) Asulareovee puhastamist käsitlev direktiiv², mille kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et 31. detsembriks 2000 või 31. detsembriks 2005, vastavalt linnastu suurusele, peavad kõikides linnastutes olema asulareovee kogumissüsteemid, kus kasutatakse vähemalt teise astme puhastamist ja tundlikes piirkondades kolmanda astme puhastamist. Nõuetekohase asulareovee puhastamise raames jälgitakse orgaaniliste ja anorgaaniliste heitmete määra ja vähendatakse see vastuvõetavale tasemele, sh heitmed, mis võivad põhjustada lähedalasuvate veekogude eutrofeerumist või kujutavad endast ohtu neis veekogudes suplejatele. Direktiiviga sätestatakse ka reovee puhastamisest tekkivate setete taaskasutamine³;
  - b) reoveesetete direktiiv⁴, kus täpsustatakse reoveesetete ja pinnase proovide võtmise ja analüüside eeskirjad ja kehtestatakse piirangud seoses raskmetallide sisalduse ja maksimaalse iga-aastase kogusega, mida võib pinnasesse juhtida. Direktiiviga reguleeritakse reoveesetete kasutamist põllumajanduses ja innustatakse seda tegema viisil, mis ei kahjustaks taimkatet, loomi ega inimesi;
  - c) vee raamdirektiiv⁵ keskendub vesikondade vee ja nende ökosüsteemide kvaliteedi tagamisele ja jälgimisele. Direktiivis sätestati klassifikatsioonisüsteemide ja järelevalvevõrgustiku kasutuselevõtt 2006. aastaks ja vesikondade haldamise kavade avaldamine 2009. aastal ning üldjuhul ka keskkonnavalaste eesmärkide saavutamise 2015. aastaks.

¹ Euroopa Ühenduse asutamislepingu konsolideeritud versiooni artikkel 174 (EÜT C 325, 24.12.2002, lk 1).

² Nõukogu direktiiv 91/271/EMÜ.

³ Direktiivi 91/271/EMÜ artikkel 14.

⁴ Nõukogu direktiiv 86/278/EMÜ.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/60/EÜ.

3. Lühike ülevaade reovee puhastamise ja setete kõrvaldamise kohta on esitatud asulareovee puhastuskeskkonda käsitleval joonisel, joonist täiendavad **lisas** toodud selgitused.
4. Kooskõlas kuuenda keskkonnaalase tegevusprogrammiga⁶ on reovee puhastamine perioodil 2002–2012 üks ELi prioriteet.

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. juuli 2002. aasta otsus nr 1600/2002/EÜ, millega võetakse vastu kuues keskkonnaalane tegevusprogramm (EÜT L 242, 10.9.2002, lk 1).

⁷ EÜ asutamislepingu koondversiooni artikli 5 kohaselt peab ühendus: „võtma meetmeid ainult niisuguses ulatuses ja siis, kui liikmesriigid ei suuda täielikult saavutada kavandatud meetme eesmärgi ning seetõttu võib neid kavandatud meetme ulatuse või toime tõttu paremini saavutada ühenduse tasandil“.

EL-I JUHTIMINE JA KAASRAHASTAMINE

5. Keskkonnakaitse on jagatud pädevuse valdkond liikmesriikide ja ühenduse vahel. Seetõttu peaks iga ühenduse poolt võetav meede olema kooskõlas subsidiaarsuspõhimõttega⁷.
6. Keskkonnadirektiivid kehtivad kogu liidus. Nende sätetele vastavus võib nõuda investeerimisprojektide kasutamist, mis erinevad üksteisest seoses sellega, milline reovee puhastuse tase on nõutav, mis sõltub sellest, milline on heitmeid vastuvõtivate veekogude keskkonnaalane olukord ja vajaliku varustuse liik (pumbajaamad, setete kuivatid jne). Projektid võivad ulatuda vähem kui 10 miljonist eurost väikeste linnastute puhul kuni rohkem kui 200 miljoni euroni suurtes keskustes, maksumus elaniku kohta väheneb seoses puhasti suurusega mastabisäästu tõttu (vt **1. selgitus**).

1. SELGITUS

NÄITED KONTROLLIKOJA KONTROLLITUD KAASRAHASTATUD PROJEKTIDE KOHTA

Hispaanias kaasrahastati Ühtekuuluvusfondist projekti 10 000 elanikkonnaga nelja küla teenindamiseks. Projekt hõlmas asulareoveepuhastit, mis võimaldaks teise ja kolmanda etapi puhastust, 18 kilomeetrit torustikku ja kuut pumbajaama. Projekti maksumus oli 5,5 miljonit eurot, millest ELi toetus moodustas 4,3 miljonit eurot.

Portugalis oli uue Ühtekuuluvusfondi poolt rahastatud puhasti maksumus 22,8 miljonit eurot. Puhasti kavandati teenindama 250 000 elanikku ja selles viidi läbi teise etapi puhastus ja vee desinfitseerimine; ELi toetuse suurus oli 19,4 miljonit eurot.

Kreekas kaasrahastas Ühtekuuluvusfond puhasti suuremõdulist kaasajastamist 3,7 miljoni elanikuga linnas, et võimaldada lisaks esimese astme puhastusele ka teise ja kolmanda astme puhastamist. Projekti maksumus oli 202,2 miljonit eurot, millest ELi toetus moodustas 135 miljonit eurot.

- 7.** Puhastite ehituskulud on abikõlblikud struktuurimeetmetest toetuse saamiseks. Eesmärk 1 piirkondades võib toetuse tase ulatuda 85%-ni⁸. ELi finantstoetus kokku moodustas 2000–2006 programmiperioodil 10,6 miljardit eurot⁹, neljale liikmesriigile (Hispaania, Portugal, Kreeka ja Lirimaa) anti enam kui 50% toetusest. Programmitööperioodiks 2007–2013 on eraldatud 13,9 miljardit eurot, millest uutele EL-12 liikmesriikidele kavandatud summa moodustab 9,1 miljardit eurot.
- 8.** Kahel Euroopa Komisjoni peadirektoraadil – keskkonna peadirektoraadil ja regionaalpoliitika peadirektoraadil – on oluline roll reovee ja reoveesetete puhastusprojektide heakskiitmises ja järelevalves.
- 9.** Keskkonna peadirektoraat vastutab ELi keskkonnapoliitika eest reovee puhastamise valdkonnas. Peadirektoraat peab kontrollima puhastite toimimist seoses keskkonda suunatud vee kvaliteediga ja sette kõrvaldamisega ning vajadusel alustama rikkumismenetlust.
- 10.** Regionaalpoliitika peadirektoraat vastutab ELi eelarve eest regionaalpoliitika valdkonnas jagatud halduse kaudu liikmesriikidega. Selle poliitika raames kaasrahastatakse puhasteid kahe finantsvahendi kaudu: Ühtekuuluvusfond ja ERF¹⁰.
- 11.** Komisjon kontrollib kõiki liikmesriikide poolt esitatud taotlusi seoses Ühtekuuluvusfondi projektidega ja ERFi suurprojektidega¹¹, selleks et tagada, et need on korrektselt täidetud ja kooskõlas ELi direktiividega. Komisjoni suunised, mis on mõeldud liikmesriikide abistamiseks nende abitaotluse esitamisel, on ära toodud komisjoni „Ühtekuuluvusfondi juhendis programmitööperioodiks 2000–2006“. Regionaalpoliitika peadirektoraadi ülesanne on kontrollida rahastatavate üksikprojektide kvaliteeti, pidades vajadusel nõu muude peadirektoraatidega (eriti keskkonna peadirektoraadiga).
- ⁸ Eesmärk 1 abil edendati keskmisest mahajäänud piirkondade arengut ja struktuurilist kohandamist (SKP elaniku kohta väiksem 75% ELi keskmisest). Kaks kolmandikku struktuurifondi meetmetest seonduvad eesmärk 1-ga, seega hõlmas eesmärk ligikaudu 20% liidu elanikkonnast. Programmitööperioodil 2000–2006 oli nende piirkondade maksimaalne toetuste määr ERFi projektide puhul 75% ja Ühtekuuluvusfondi projektide puhul 85%.
- ⁹ Komisjonil puudub teave programmitööperioodi 1994–1999 kohta, kuna ERFi puudutavad andmed olid selle perioodi kohta kättesaadavad ainult liikmesriigi tasandil.
- ¹⁰ Kandidaatriikide puhastite rahastamine kiideti heaks ka ühinemiseelse rahastamisvahendi (ISPA) raames. Seoses ühinemisega muudeti need projektid Ühtekuuluvusfondi projektideks.
- ¹¹ Programmitööperioodil 1994–1999 olid suurprojektid need, „mille kogukulud ühenduse abi kindlaksmääramist arvesse võttes ületavad üldjuhul infrastruktuuri investeeringute puhul 25 miljonit eküüd ja tootlike investeeringute puhul 15 miljonit eküüd“. Programmitööperioodil 2000–2006 hõlmatakse suurprojekti määratlusega projektid, „mille kogukulud fondide rahalise panuse määramist arvesse võttes ületavad 50 miljonit eurot“. Perioodil 2007–2013 on keskkonnaprojektide künnis 25 miljonit eurot.

- 12.** Projekti kaasrahastamisotsuses määratakse kindlaks rahastamissumma ja tingimused, mis tuleb täita. Pärast Ühtekuuluvusfondi projekti lõpetamist peab abisaaja esitama toetuse jäägi väljamaksmiseks lõpparuande, kus kirjeldatakse tehtud töid ja esitatakse esialgne hinnang selle kohta, kas oodatud tulemused saavutati¹². ERFi suurprojektide puhul ei ole lõpparuande esitamine määruse järgi nõutav, kuid aruanded suurprojekte hõlmavate rakenduskavade kohta peavad sisaldama peatükki, milles on eraldi ära toodud nimetatud projekte käsitlev teave.
- 13.** Seoses muude ERFi projektidega piirdub komisjoni roll pigem tegevusprogrammide kui üksikprojektide hindamise ja heakskiitmisega.

¹²Nõukogu 16. mai 1994. aasta määrus (EÜ) nr 1164/94, millega asutatakse Ühtekuuluvusfond, (EÜT L 130, 25.5.1994, lk 1), viimati muudetud määrusega (EÜ) nr 1265/1999 (EÜT L 161, 26.6.1999, lk 62).

¹³Neljas külastatud liikmesriigis moodustas rohkem kui 50% asulareoveepuhastuseks vajalikest finantsvahenditest ELi toetus.

LINNASTUTE MÄÄR, KUS TEOSTATAKSE REOVEE PUHASTUST

- 14.** Osaliselt asulareovee puhastamist käsitleva direktiivi jõustumise ja olulise ELi toetuse tulemusel¹³, on linnaelanike määr, kellele pakutakse teise ja kolmanda astme puhastusteenuseid oluliselt kasvanud (vt selgitus *lisas*). See on eriti nähtav neljas liikmesriigis, kuhu suunati enam kui 50% ELi asulareovee puhastamiseks eraldatud kuludest 2000–2006 programmitööperioodiks (*tabelid 1 ja 2*).

TABEL 1

TEISE ASTME PUHASTUST TEOSTAVATE PUHASTITE TEENINDUSPIIRKONDA KUULUVATE LINNASTUTE ELANIKE ARVU PROTSENDILINE KASV

Liikmesriik	1994–1999 programmitööperioodi algus	2000–2006 programmitööperioodi lõpp
Iirimaa ¹	20% (1994)	87% (2006)
Hispaania ²	41% (1995)	77% (2005)
Portugal ³	32% (1994)	80% (2006)
Kreeka ⁴	< 20% (1994)	85% (2005)

- 1 Keskkonnaagentuur (EPA) – *Office of Environmental Enforcement*: asulareovett käsitlevad aruanded, 2002–2003 ja 2004–2005. 2006. aasta andmed on esitanud: *Department of Environment, Heritage and Local Government*.
- 2 1995. aasta andmed: aruanne valmistati ette kooskõlas asulareovee puhastamise direktiivi artikliga 16, mille Hispaania saatis komisjonile (2004. aasta oktoober). 2005. aasta hinnang saadi keskkonnaministeeriumilt.
- 3 Vee ja reovee puhastuse strateegiline kava (2007–2013).
- 4 Keskkonnaministeerium – Vee Keskameti hinnang.

TABEL 2

TEISE JA KOLMANDA ASTME PUHASTUST TEOSTAVATE PUHASTITE TEENINDUSPIIRKONNA ELANIKE ARVU PROTSENDILINE KASV TUNDLIKES PIIRKONDADES ASUVATES LINNASTUTES

Liikmesriik	1994–1999 programmitööperioodi algus (1995) ¹	2000–2006 programmitööperioodi algus
Iirimaa	2%	8% (2006) ²
Hispaania	3%	84% (2005) ³
Portugal	0%	63% (2005) ⁴
Kreeka	6%	55% (2006) ⁵

- 1 OECD keskkonnaandmed (2006. aasta kokkuvõte).
- 2 Seoses 2006. aastaga suureneb protsent keskkonnakaitse agentuuri (EPA) ja seoses 2009. aastaga keskkonnaministeeriumi hinnangul 80 protsendini.
- 3 Keskkonnaministeerium.
- 4 Instituto da Água I. P. (INAG I. P.) hinnangul tõuseb protsendiline osa 2008. aastal 78 protsendini.
- 5 Keskkonnaministeerium – Vee keskamet. 2007. aastaks on arv suurenenud 97 protsendini.

AUDITI LÄHENEMISVIIS JA ULATUS

- 15.** Auditi põhieesmärk oli hinnata struktuurimeetmetest rahastatud reovee puhastamise kulusid programmitööperioodidel 1994–1999 ja 2000–2006.
- 16.** Kontrollikoda otsis vastuseid järgmistele küsimusele:
- a) Kas ELi kaasrahastatud puhastid puhastavad reovett asjakohasel viisil?
  - b) Kas puhastites tekkivat setet kasutatakse asjakohaselt?
  - c) Kas komisjon täidab oma ülesannet seoses projektide valimisega ja tulemite järelevalvega, mida teostatakse lõpparuannete analüüsi ning keskkonnapõhimõtete propageerimise kaudu?
- 17.** Audit viidi läbi Euroopa Komisjonis ja neljas liikmesriigis: Hispaanias, Portugalis, Kreekas ja Iirimaa. Ühenduse kogukulu nende liikmesriikide reoveepuhastusprojektidele oli 5,2 miljardit eurot programmitööperioodil 1994–1999 ja 5,9 miljardit eurot programmitööperioodil 2000–2006. Audit viidi läbi perioodil mai 2007 kuni märts 2008.
- 18.** Auditi käigus kontrolliti 73 kaasrahastatud puhastit ja nende tööd hinnati asjakohastel programmitööperioodidel.
- 19.** Auditi käigus kontrolliti komisjoni projektide heakskiitmise, järelevalve ja järelkontrollimenetlusi. Liikmesriikides intervjueris kontrollikoda erinevate kohalike, piirkondlike ja riiklike asutuste esindajaid, kes tegelesid puhastite kavandamise, valiku, toimimise ja järelevalvega. Kontrollikoda külastas 26 projekti (**tabel 3**), külastustel olid kaasas sõltumatud eksperdid puhastite töö, hoolduse ja kontrolli alal. Lisaks hinnati dokumentaalselt 47 puhastit. Selleks, et määratleda ja võrrelda valdkonna võrdlusnäitajaid ja häid tavasid, vaadati üle mõne ELi mittekuulva riigi (USA, Šveits, Kanada, Austraalia ja Jaapan) standardid.

TABEL 3

KONTROLLIKOJA AUDITI KÄIGUS KÜLASTATUD REOVEEPUHASTID
ASUKOHA JA RAHASTAMISALLIKA KAUPA

	Ühtekuuluvus- fond	ERF	Kokku
Hispaania	5	1	6
Portugal	5	1	6
Kreeka	6	0	6
Iirimaa	6	2	8
Kokku	22	4	26

TÄHELEPANEKUD

KAS EL-I KAASRAHASTATUD PUHASTID SAAVUTASID REOVEE PUHASTAMISEL ASJAKOHASE TASEME?

TAUST

- 20.** Koduse ja eeltöödeldud tööstusvee puhastamise eesmärk on saasteainete vähendamine vastuvõetavale tasemele, et reovee saaks turvaliselt veekogudesse suunata. Heitmete kvaliteedi jälgimiseks võetakse veeproove.
- 21.** Kontrollikoda kontrollis:
- a) kas puhastite jõudlus oli asjakohane;
  - b) kas tekkinud heitmete kvaliteet oli asjakohane;
  - c) kas puhastite toimimise järelevalve oli asjakohane.

¹⁴Kaks puhastit töötasid 35%-lisel jõudlusel, neli 40%-lisel jõudlusel ja üks 45%-lisel jõudlusel.

ENAMIKU PUHASTITE JÕUDLUS OLI ASJAKOHANE ...

- 22.** 18 juhul 26st töötasid külastatud puhastid rahuldaval jõudlusel, nende kasutamismäär oli üle 50%. Neil juhtudel olid majapidamised ja tööstuslikud kasutajad puhastitega asjakohaselt ühendatud.

... OSA PUHASTEID TÖÖTAS MÄRGATAVALT ALLAPOOLE JÕUDLUST ...

- 23.** Puhastid, mille jõudlus oli väiksem kui 50%, on hinnanguliselt alakasutuses. Kontrollikoja valimis oli seitse sellist puhastit ja nende alakasutust võib selgitada järgmiselt¹⁴:

- a) kuuel seitsmest alakasutuse juhust tekkisid probleemid võrgustiku viimistlemisel, paljud majapidamised ja tööstuslikud tarbijad ei olnud võrku ühendatud, vaatamata sellele olid puhastid töös olnud viis või rohkem aastat. Selle tulemusel ei puhastatud kogu piirkonnas tekkinud reovett;
- b) teine puhasti töötas eeldatust madalamal jõudlusel kohalike tööstusettevõtete sulgemise tõttu, mistõttu puhastust vajava vee kogus vähenes suuremõduliselt.

¹⁵ Nõukogu määruse 91/271/EMÜ, lisa I tabelites 1 ja 2 kehtestatakse heitmeid käsitlevad nõuded seoses biokeemilise hapnikutarbega (BHT5), keemilise hapnikutarbega (KHT), hõljuvainetega (TSS) tavalistes piirkondades, ja lisaks tundlikes piirkondades üldfosfori (TP) üldlämmastikuga (TN) (vt *lisa*).

... ÜHE PUHASTI JÕUDLUS EI OLNUD PIISAV

- 24.** Üks puhasti töötas täisvõimsusel ootamatult kiire majanduskasvu tõttu piirkonnas. Selle tulemusel ei olnud puhastil kontrollikoja külaskäigu ajal piisavalt jõudlust oma reovee kogust käidelda. Selle puhasti laiendustööd on kavandatud aastateks 2009–2010, mistõttu praegusel hetkel ei ole võimalik kogu saabuvat vett nõuetekohaselt töödelda.

VALDAV ENAMIK PUHASTEID TOOTIS EL-I NÕUETELE VASTAVAID HEITMEID

- 25.** Kontrollikoda hindas 73 puhasti veeheitmete kvaliteeti, kasutades asula-reovee puhastamise direktiivis esitatud nõudeid¹⁵. Direktiivi omakorda võrreldi seadusandlusega, mis on käibel sarnase majandusliku ja sotsiaalse arenguga ELi mittekuuluvates riikides. 64 juhul oli veeheitmete kvaliteet kooskõlas ELi nõuetega, tulemuste kokkuvõte esitletakse *tabelis 4*.

TABEL 4

KAS AUDITIVALIMIS OLNUD PUHASTID TÄITSID EL-I HEITMETE KVALITEEDINÕUDEID?

	Auditeeritud puhastite arv	ELi nõuded selgelt täidetud	ELi nõuete napp täitmine	ELi nõudeid ei täidetud
Hispaania	19	9	7	3
Iirimaa	18	12	5	1
Portugal	18	8	6	4
Kreeka	18	12	5	1
Kokku	73	41	23	9
%	100%	56,2%	31,5%	12,3%

FOTOD 1-4

NÄITED EL-I NÕUETELE VASTAVATE PUHASTITE KOHTA

Foto 1: Psytalia puhasti – Kreeka

Foto 2: Febrose puhasti – Portugal

Foto 3: Leóni puhasti – Hispaania

Foto 4: Drogheda puhasti – Iirimaa

26. Nagu kirjeldatud **tabelis 4**, ei vastanud heitmete kvaliteet üheksal juhul ELi nõuetele ja täheldati järgmisi probleeme:

- a) tööstuslikku reovett tuleks üldiselt eeltöödelda enne munitsipaalpaalsesse kanalisatsioonisüsteemi suunamist, selleks et vältida probleeme puhasti töös. Seoses nelja ELi nõudeid mitte täitva puhastiga olid põhiprobleemid põhjustatud sellest, et puhastid võtsid vastu vett tööstuslikest allikatest, mis ei olnud täielikult eeltöödeldud ning mõnel juhul ei olnud käitlejaid teavitatud neile saabunud tööstusliku vee koostisest (vt **2. selgitus**);
- b) mõningaid puhasteid juhtisid kohalikud ametivõimud, kellel puudusid asjakohased vahendid ja teadmised, samuti puudusid mehhanismid, mis oleksid teavitanud heast tavast;
- c) muudel juhtudel põhjustas viletsaid tulemusi see, et eutrofeerumist põhjustavaid aineid ei eemaldatud asjakohaselt, kuna puudus vastav ainete eemaldamise varustus.

2. SELGITUS

NÄITED TÖÖSTUSLIKU REOVEE EBAÕNNESTUNUD EELTÖÖTLEMISE KOHTA

Hispaanias märkisid kahe nõuetele mittevastanud puhasti haldajad kolmest oma kuu tegevusaruannetes, et tööstused suunasid nende puhastitesse töötlemata reovett, mis raskendas tegevust. Nendest kahest puhastist ühe puhul kaldusid 74 93st 2006. aastal läbi viidud kontrollist asulareovee puhastamise direktiivis sätestatud nõuetest kõrvale.

Portugalis suunasid tööstused ilma asjakohase eeltöötlemiseta reovett otse munitsipaalkanalisatsioonisüsteemi kahe puhasti puhul neljast nõuetele mittevastanud puhastist. Haldajad olid olukorraga tuttavad ja lisaks märgiti see ära ka puhasti töö järelevalvet teostanud sõltumatu asutuse aruandes.

HEITMETE KVALITEEDI JÄRELEVALVE: ÜLDISELT OLID ANDMED TEGEVUSE KOHTA VASTUVÕETAVAD, AGA MÕNEL JUHUL OLI ARENGURUUMI

- 27.** Üldiselt olid 26 külastatud puhasti puhul puhasti haldaja poolt läbi viidud kontrollid kooskõlas asulareovee puhastamise direktiivis kehtestatud standarditega seoses nende sageduse ja valimimeetoditega. Siiski leiti väiksemaid puudusi, eriti väiksemates puhastites:

¹⁶Direktiivi 91/271/EMÜ lisa I.D.

¹⁷Direktiiv 86/278/EMÜ ja direktiiv 91/271/EMÜ.

- a) ühel juhul ei olnud kontrollide sagedus piisav (2006. aastal viidi läbi viis kontrolli nõutud 12 asemel);
- b) kolmel juhul ei olnud proovi võtmismeetod kooskõlas direktiiviga (kasutati ühekordset proovi (kuigi direktiivi kohaselt tuleb võtta proovid 24 tunni jooksul või läbivooluga võrdeliselt).

- 28.** Auditi käigus täheldati, et lisaks direktiivi nõuetele kasutati mitmeid häid tavasid:

- a) selliste puhastite haldajad, mille inimekvivalent oli suurem kui 50 000, viisid läbi rohkem kontrolle kui direktiivis sätestatud 24 kontrolli¹⁶. 14s sellises külastatud puhastis ulatus aastast võetud proovide arv 38st 365ni;
- b) kolmes neljast külastatud liikmesriigist kasutatakse kõrvaldamise litsentside süsteemi, mille abil kehtestatakse heitvett käsitlevad nõuded igale puhastile (kuigi mõnel nendes liikmesriikides külastatud puhastil puudus litsents või see oli aegunud). Neljas liikmesriik võttis litsentside süsteemi kasutusele 2008. aastal.

KAS PUHASTITES TOODETAVAD ROOVESETTEID KASUTATAKSE ASJAKOHASELT?

TAUST

- 29.** Reoveetöötlemise tulemusel tekivad heitveed ja reoveesetted. EL soovitab neid kasutada väetisena¹⁷, kuna töödeldud reovesi on hea fosfori, lämmastiku ja kaaliumi allikas. Selline setete kasutamine on põllumehel majanduslikult tulutoov, kuna kasutatakse kättesaadavaid vahendeid, samal ajal on see pinnasele kasulik. Siiski võivad reoveesetted sisaldada ohtlikke saasteaineid, mida tuleb hoida vastuvõetaval tasemel, et setteid hiljem kasutada või need turvaliselt kõrvaldada.

30. Kontrollikoda kontrollis:

- kas setted kõrvaldati turvaliselt, võttes arvesse, et EL soodustab¹⁸ nende turvalist taaskasutamist põllumajanduses ja energia saamiseks põletamise kaudu; ladustamine munitsipaalprügilatesse on vastuvõetav, kuigi seda peetakse kõige vähem jätkusuutlikumaks meetodiks;
- juhul kui setteid kasutati põllumajanduses, kas setetes ja pinnases olevate ohtlike ainete tase oli turvaline;
- kas puhastite ja liikmesriikide järelevalve abil saavutati piisav kindlus, et reoveesetteid kõrvaldati turvaliselt.

¹⁸Nõukogu 15. juuli 1975. aasta direktiiv 75/442/EMÜ, mis käsitleb jäätmeid (EÜT 194, 25.7.1975, lk 39).

KAHES KOLMANDIKUS KÜLASTATUD PUHASTITES KÕRVALDATI REOVEESETTED KOOSKÖLAS EL-I SOOVITUSLIKE TAVADEGA

- 31.** 73st auditivalimis olnud puhastist valisid ELi soovituslikke taaskasutusmeetodeid kasutanutest 47 põllumajanduse ja üks puhasti valis energia saamise põletamise kaudu (vt **tabel 5**).

TABEL 5

KUIDAS KÕRVALDATI REOVEESETTEID AUDITIVALIMIS OLNUD PUHASTITES?

	ELi soovitatud taaskasutusmeetod		Meetodid, mis ei hõlma taaskasutust			Kokku
	Põllumajandusmaal kasutamine	Põletamine	Munitsipaalprügilad	Puhastis kohapeal	Muud	
Hispaania	16	0	2	0	1	19
Iirimaa	17	0	1	0	0	18
Portugal	14	0	1	3	0	18
Kreeka	0	1	14	2	1	18
Kokku	47	1	18	5	2	73

32. Setteid ei taaskasutatud erinevatel põhjustel 25 puhastis:

- a) kuigi Kreeka töötab praegusel hetkel välja reoveesetete kõrvaldamise riiklikku kava, ei olnud auditi läbiviimise ajal ei riiklike ega piirkondlike kavasid kasutusele võetud ja 14 Kreekas auditeeritud 18st puhastist kõrvaldasid oma reoveesetted munitsipaalprügilatesse;
- b) Kreekas ja Portugalis puudus mõnel puhastil elujõuline strateegia reoveesetete kõrvaldamiseks, eriti puudutas see munitsipaalselt hallatud puhasteid. Seetõttu hoiti reoveesetteid kohapeal ja ühel juhul paigutati need mahajäetud kaevandusse. Ühel suurel puhastil Kreekas puudus kehtiv setete kõrvaldamise leping ja seetõttu hoiti igal aastal 13 450 tonni setteid kohapeal (**foto 6**).

FOTOD 5 JA 6

NÄITED REOVEESETETE KÕRVALDAMISE KOHTA

Foto 5: EL on toetanud taaskasutamist põllumaal

Foto 6: Halb tava: setteid hoiti küllastatud puhastis kohapeal

- 33.** Külastatud liikmesriikides näitas kontrollikoja reoveesetete andmete läbivaatamine, et ELi soovitatud reoveesetete taaskasutamine on oluliselt kasvanud (**tabel 6** ja **3. selgitus**).

TABEL 6

PROTSENDILINE EDASIARENG SEoses PUHASTITE REOVEESETETE TAASKASUTAMISEGA KOOSKÖLAS EL-I SOOVITUSLIKE TAVADEGA¹

Liikmesriik	1994–1999 programmitööperioodi algus	2000–2006 programmitöö- perioodi lõpp	Taaskasutusmeetod
Iirimaa	12% / 15% (1994)	76% / 83% (2005)	Põllumajandusmaa/ muu maa
Hispaania	46% (1997)	66% (2003)	Põllumajandus
Portugal	30% (1995)	42% (2005)	Põllumajandus
Kreeka	0% (1997)	0% (2005) / 50% (2007. aasta keskpaigas) ²	Energia (põletamine)

- 1 Aruanded reoveesetete kohta, mida liikmesriigid koostavad kooskõlas reoveesetete direktiivi artikliga 17.
- 2 Keskkonnaministeeriumi hinnang.

3. SELGITUS

NÄIDE SELLE KOHTA, KUIDAS ÜKS LIIKMESRIIK TOETAS EL-I SOOVITUSLIKU TAVA KASUTAMIST

Iirimaa saavutatud tulemus oli osaliselt seotud reoveesetete direktiivi rakendamise suuniste väljatöötamise ja kohaldamise kaudu, mille raames määratleti reoveesetete puhastamise ja kõrvaldamise parimad tavad. Üks suunis keskendus setete haldamise tõhusate kavade koostamisele kohalikele ametiasutustele, kaks teist keskendusid setete turvalisele kõrvaldamisele põllumaadel, sinna kuulus ka nõue, mille kohaselt talupidajad peavad kasutama toitainete haldamiskava.

TULEMUSED OLID REOVEESETETE DIREKTIIVI NÕUETE SEISUKOHALT RAHULDAVAD

- 34.** Kohapeal kolmes liikmesriigis (kes kõrvaldasid setted pinnasesse) auditeeritud puhastites näitasid läbiviidud laboratooriumkontrollid (kus kontrolliti reoveesetete ja pinnase raskmetallisisaldust enne setete pinnasele laotamist, et tulemused olid kooskõlas reoveesetete direktiivis kehtestatud maksimaalsete määradega. Kontrolliti ka muude ühendite nagu polüklooritud terfenüülide (PCB) sisaldust, kuigi seda direktiivis ei nõutud (vt **4. selgitus**).

KAS DIREKTIIV TULEKS UUESTI LÄBI VAADATA?

- 35.** Kuigi kontrollikoda leidis, et reoveesetete direktiivi nõudeid järgiti rahuldaval määral, ei võeta selles arvesse vahepealseid tehnika- ja meetodite arenguid ja setete puhastamise ja kõrvaldamise meetodeid, kuna praegune direktiiv võeti vastu 1986. aastal. Näiteks ei nõuta direktiivis orgaaniliste saasteainete nagu polüklooritud bifenüülide või haigusetekiitajate nagu *E. coli* sisalduse testimist, samal ajal kui mõned liikmesriigid kehtestavad oma riiklikes õigusaktides maksimaalsed saasteainete tasemed ja mõned ELi välised riigid on kehtestanud standardid, mille eesmärk on vähendada setetes olevate haigusetekiitajate kahjulikke mõjusid. Lisaks ei mainita direktiivis muid populaarseid pinnasesse siirdamise võimalusi nagu metsandus.

4. SELGITUS

NÄITED MUUDE ÜHENDITE KONTROLLIDE KOHTA REOVEESETETES

Iirimaal viisid kolm kaheksast külastatud puhastist läbi regulaarseid teste, millega kontrolliti fluoriidi, arseeni, seleeni ja magneesiumi sisaldust. Mõned puhastid viisid läbi kontrollid ka polütsükliiliste aromaatsete süsivesinike (PAHid) ja polüklooritud bifenüülide (PCBd) sisalduse kohta.

Portugalis on alates 2006. aastast kehtinud nõue, et tööstuslikku vett vastuvõtvides puhastites tekkivaid setteid tuleb kontrollida orgaaniliste ühendite ja dioksiinide suhtes. Seda oli tehtud neljas kuuest külastatud puhastist.

- 36.** Kui läbivaatamist peetakse vajalikuks, on tõenäoline, et erinevatele aine-tele kehtestatavad piirmäärad on rangemad kui praeguses direktiivis. Siiski, muudel juhtudel võib olla võimalik alates 1986. aasta direktiivi vastuvõtmisest läbiviidud teadusuuringute alusel muuta varem põhjendatuteks peetud piirmääru vähem rangeteks. Võib osutada vajalikuks ka selliste saasteainete mõõtmine, mida ei ole praeguses direktiivis mainitud.

SETETE KÕRVALDAMISE JÄRELEVALVE: LIIKMESRIIKIDES TULEKS MÕNINGAL MÄÄRAL PARANDADA PUHASTITE HALDUST JA JÄRELEVALVEASUTUSTE TÖÖD

- 37.** Kontrollikoda kontrollis setete kvaliteedi testimist ja andmete salvestamist valimisse kuulunud puhastites. Selgus, et reoveesetete testimise proovide võtmise sagedus ja meetod olid üldiselt reoveesetete direktiiviga kooskõlas, kuigi seoses läbiviidud testide arvuga leiti mõningaid puudusi.
- 38.** Liikmesriikides täheldas kontrollikoda, et:
- reoveesetete järelevalve eest erinevatel tasanditel vastutav ametiasutus ei suutnud sageli anda ülevaadet toodetud setete kogusest, koostisest või sellest, kuidas need kõrvaldati;
  - kuna vahel vastutasid põllumajanduslike ja mittepõllumajanduslike setete kõrvaldamise eest erinevad üksused, puudus ülevaade olukorra kohta igas puhastis tervikuna.

KAS KOMISJON TÄIDAB OMA ÜLESANNET?

TAUST

- 39.** ELi kaasrahastatud reovee puhastamise projektide heakskiitmise ja järelkontrolliga tegelevad kaks Euroopa Komisjoni peadirektoraati: regionaalpoliitika peadirektoraat ja keskkonna peadirektoraat. Seoses Ühtekuuluvusfondi ja ERFi suurprojektidega seondub komisjoni roll toetusetaotluste hindamisel ja otsustamismenetluses üksikprojektidega, väiksemate ERFi projektide puhul sekkub komisjon tegevusprogrammi tasandil (punktid 8–13).

- 40.** Ühtekuuluvusfondi ja ERFi suurprojektide puhul kontrollis kontrollikoda, kas komisjon:
- kontrollis toetusetaotlustes esitatud keskkonnaalast teavet järjepidevalt;
  - kontrollis enne toetuse jäägi väljamaksmist heakskiidetud projektide saavutatud tulemusi;
  - tagas selle, et liikmesriigid rakendasid ELi järgmisi keskkonnapõhimõtteid: keskkonnakahjustus tuleb heastada kahjustuse kohas ja saastaja maksab.

PROJEKTIDE LÄBIVAATAMINE PEAB OLEMA JÄRJEPIDEV

- 41.** Selleks, et komisjon tagaks kõikide toetusetaotlejate võrdse kohtlemise ja selle, et kõik taotluse aspektid on hõlmatud, on üliolulised asjakohased ja järjepidevalt rakendatavad sisesuunised ja kontrollnimekirju sisaldav raamistik. Auditi käigus täheldas kontrollikoda, et sellised suunised ja kontrollinimekirjad puudusid.
- 42.** Komisjoni suunistes Ühtekuuluvusfondi kohta aastatel 2000–2006 sätestati teatud põhidokumendid ja teave, mida toetusetaotlused pidid sisaldama. Kontrollikoja poolt läbivaadatud taotlused seda teavet alati ei sisaldanud; kontrollnimekirjade kasutamine oleks selle ära hoidnud.
- 43.** Kontrollikoda kontrollis kohapeal 22 Ühtekuuluvusfondist kaasrahastatud puhastit ja tegi järgmised tähelepanekud:
- peaaegu kõik taotlused ja komisjoni otsused sisaldavad eesmärges seoses kõrvaldatava vee ja puhastatava vee massiga, kuid napib teavet kõrvaldatud reoveesetete iseloomu kohta (see oli märgitud ainult kaheksas abitaotluses ja kuues toetuse andmise otsuses) või andmeid reoveesetete kvaliteedi kohta (sellele on viidatud ainult kahes abitaotluses ja kaheksas toetuse andmise otsuses);
  - peaaegu kõigis abitaotlustes ja vastavates komisjoni otsustes (seda kinnitasid komisjoni järelehindamise leiud) puuduvad suublate kvaliteedi tulemusnäitajad.

- 44.** Kontrollikoda täheldas, et projektide eesmärkide saavutamise hindamist võivad mõjutada puudused toetuste rakendamisel, eriti seoses eeldatud mõju ja näitajatega¹⁹.
- 45.** Projektide rangemal kontrollimisel taotlusetapis oleks olnud võimalik tuvastada teatavaid auditi käigus avastatud probleeme ja aidata kaasa nende lahendamisele:
- a) puhastite kvaliteet ei olnud piisav, seda põhjustas asjakohase toitainete eemaldamise varustuse puudumine (punkt 26);
  - b) setete kõrvaldamine ei toimunud asjakohasel viisil, mõnes suures puhastis koguti reoveesetted kohapeal puhasti ümbrusesse (punkt 32).

¹⁹ Kõige uuemad näited on esitatud kontrollikoja eriaruandes nr 1/2008, milles käsitletakse investeringute suurprojektide eelkontrolli- ja järelhindamismenetlusi programmitööperioodidel 1994–1999 ja 2000–2006 (ELT C 81, 1.4.2008, lk 1).

TULEMITE JÄRELEVALVET TULEB TÕHUSTADA

- 46.** Enne toetuse jäägi maksmist Ühtekuuluvusfondi projektidele tuleb komisjonile esitada lõpparuanne, mis peab sisaldama eeldatud tulemuste hindamist. Kui lõpparuannet ei saadeta komisjonile 18 kuu jooksul rahastamisotsuse lõppkuupäevast, tuleb kooskõlas asjakohaste ELi õigusaktidega makse jääk tühistada.
- 47.** Ühtekuuluvusfondist kaasrahastatud ja kontrollikoja poolt külastatud 22 puhasti lõpparuannete auditis oli märgitud, et ainult kuues lõpparuandes esitati andmed heitvete kvaliteedi kohta ja ainult ühes esitati andmed seoses vee kvaliteedi paranemise mõõtmisega ning ainult kolmes viidati reoveesetete kõrvaldamise meetodile.
- 48.** Kontrollikoja hinnangul ei suuda komisjon lõpparuandeid nõuetekohaselt hinnata, ilma et tema käsutuses oleks oluline põhiteave, millele on viidatud punktis 47. Sellise teabe puudumisel toimub maksejäägi peatamine või tühistamine ainult aruande mitteesitamisel, ja mitte pärast hindamist, kas eeldatud tulemused tegelikult saavutati.

EL-I KESKKONNAPÕHIMÕTETE TULEB ROHKEM TÄHELEPANU PÖÖRATA

- 49.** Veekogude hea ökoloogilise seisundi säilitamine²⁰ nõuab mitte ainult reovee rahuldavat puhastamist puhasti tasandil, vaid ka ELi keskkonnapõhimõtete rakendamist, mille kohaselt tuleb reostus kõrvaldada tekkekohas ja saastaja peab maksma.
- 50.** Komisjoni aruandes kinnitatakse²¹, et kaks peamist eutrofeerumise põhjustajat linnastute magevees on fosfaadil põhinevad koduseks pesupesemiseks ettenähtud pesuained ja inimese ainevahetusjäätid. Pärast fosfaadipõhiste pesuainete kaasmõju probleemi teadvustamist on paljud liikmesriigid hakanud tegema samme fosfaadivabade pesuainete kasutamise suunas.
- 51.** Muudes aruannetes²² tehakse järeldus, et ainult kolmanda astme puhastamine ei pruugi eutrofeerumise vältimiseks piisav olla, tuleb ka lõpetada fosfaadipõhiste puhastusainete kasutamine.
- 52.** Komisjon on uurinud, milline oleks võimalik tulu liikmesriikide keskkonnale, kui lõpetataks fosfaadipõhiste puhastusainete kasutamine, ja tegi järelduse, et 24 liikmesriiki 25st²³ uuritud liikmesriigist saaksid erineval tasemel kasu²⁴. Iga liikmesriigi puhul arvesse võetud tegurite hulka kuulusid iga-aastane fosfaadipõhiste puhastusainete tarbimine, vee kolmanda etapi puhastamine ja eutrofeerumise probleemi ulatus.
- 53.** Komisjon on teadvustanud asjakohaste meetmete võtmise vajadust ja kinnitas punktis 50 viidatud aruandes, et otsus selle kohta, kas fosfaatide kasutamist puhastusainetes piirata, tehakse juhul, kui see on õigustatud ja sellele järgneksid vajadusel mõju hindamine ja seadusandliku ettepaneku esitamine.
- 54.** Seoses põhimõttega „saastaja maksab“ nõutakse vee raamdirektiivis, et 2010. aastaks võetakse vastu veehinna kujundamise poliitika, kus tuuakse ära stiimulid veevarude tõhusaks kasutamiseks ja kulude katmiseks.
- ²⁰ Vee raamdirektiivis määratletud hea ökoloogiline seisund põhineb kolmel elementide rühmal: bioloogilised kvaliteedielemendid, hüdro-morfoloogilised kvaliteedielemendid ja füüsikalised-keemilised kvaliteedielemendid (artikkel 2 ja lisa V).
- ²¹ Komisjoni aruanne nõukogule ja parlamendile fosfaatide kasutamise kohta vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta määruse (EÜ) nr 648/2004 (detergentide kohta) artiklile 16, KOM(2007) 234 (lõplik), Brüssel, 4. mai 2007.
- ²² ELi keskkonna direktoraat – Lõpparuanne: Fosfaadid ja alternatiivsed veepehmenusained detergentides / WRc Ref: UC 4011 / juuni 2002 lk 120, 121 ja 125, UNDP/GEF aruanne Doonau jõe ja MARE/HELCOM projekti kohta Läänemere piirkonnas.
- ²³ Uurimuses ei sisaldu andmed Bulgaaria ja Rumeenia kohta.
- ²⁴ Komisjoni andmetel olid kaks auditi käigus külastatud riiki, mis olid saanud suures ulatuses ELi abi, mis oli ette nähtud reovee puhastamise investeerimiseks, pesupesemiseks ettenähtud puhastusainete osas vähem kui 50% ulatuses fosfaadivabad.

- 55.** Toetusetaotluste hindamisel peab komisjon kontrollima vastavust põhimõttele „saastaja maksab“ ja see võib mõjutada antava abi määra²⁵. Siiski ei ole kehtestatud konkreetseid võrdlusnäitajaid kasutatavate tariifimäärade hindamiseks. Kontrollikoda täheldas, et tariifimäärasid ei kaasatud kunagi rahastamisotsusesse ega neid ei olnud sageli kaasatud lõpparuannetesse, muutes majandusliku jätkusuutlikkuse hindamise seeläbi keerukaks.

²⁵ EÜ regionaalpoliitika peadirektoraat „Ühtekuuluvusfond 2000–2006. Menetluste käsiraamat“ (Versioon 2006–2009) – lk 21.

- 56.** Kontrollikoda vaatas üle külastatud puhastite kehtestatud tariifid ja selgus, et tavaliselt on tariifid tegevuskulude maksmiseks liiga madalad (vt **5. selgitus**).

5. SELGITUS

NÄITED KASUTATUD TARIIFIDE KOHTA KÜLASTATUD PUHASTITES

Hispaanias, Portugalis ja Kreekas puhastites kasutatavad tariifid erinesid oluliselt (ulatudes näiteks üle 20 m³ veekoguse kohta 0,079 eurost/m³ kuni 1,17 euroni/m³).

Irimaal ei maksustata eraisikutest veetarbijaid nende veekasutuse ja reovee puhastamisteenuste eest otse, küll aga maksustatakse kommerts- ja tööstuslikke vee- ja reoveeteenuste tarbijaid.

KOKKUVÕTTED JA SOOVITUSED

- 57.** Kontrollikoja üldise järelduse kohaselt on struktuurimeetmed aidanud kaasa reoveepuhastamise parandamisele neljas auditeeritud liikmesriigis.

REOVEE PUHASTAMINE

- 58.** Reoveepuhastite tulemuslikkuse osas leidis kontrollikoda, et üldiselt toimisid struktuurimeetmetest kaasrahastatud puhastid rahuldaval viisil (punktid 22 ja 25).

- 59.** Siiski tuleb arvestada järgmist:

- a) seitse 26 puhastist töötasid alakoormusel, kuna kuuel juhul ei olnud suudetud kõiki võimalikke kodu- ja tööstuslikke kasutajaid puhastitega ühendada ja ühel juhul oli põhjuseks kohaliku tööstuse kadumine (punktid 23 ja 24);
- b) heitmete kvaliteet ei vastanud ELi nõuetele üheksal juhul 73st, kuna ebapiisavalt eeltöödeldud tööstuslikku reovett suunati kanalisatsioonivõrgustikku, mõnede kohalike ametivõimude pädevus oli puudulik ja puudus ka asjakohane varustus või tehnoloogia tundlikeks tunnistatud aladel (punkt 26).

- 60.**

KONTROLLIKODA SOOVITAB JÄRGMIST:

- a) liikmesriigid peaksid tagama, et pööratakse piisavalt tähelepanu äsja ehitatud puhastite ühendamisele kanalisatsioonivõrgustikku;
- b) liikmesriigid peaksid oma heitvee kvaliteedi parandamiseks pöörata rohkem tähelepanu tööstusliku reovee asjakohasele eeltöötlemisele ja edendama haldajatevahelist parimate tavade jagamist.

ROVEESETETE PUHASTAMINE JA KÕRVALDAMINE

61. Seoses sellega, kuidas puhastites reoveesetteid puhastati ja kõrvaldati, leidis kontrollikoda, et kahes kolmandikus puhastites, mida kaasrahastati struktuurimeetmetest, taaskasutati reovee puhastamisel tekkinud setteid, järgides ELi direktiivides soovitatud meetodeid; peaaegu kõik eelistasid setete taaskasutamist põllumajandusmaal (punkt 31).

62. Siiski tuleb arvestada järgmist:

- a) 25s 73st puhastist kasutati jätkusuutmatuid taaskasutusmeetodeid nagu kohapealne hoiustamine (punkt 32);
- b) kolmes neljast liikmesriigist ei osanud asjakohased ametivõimud mõnede puhastite puhul öelda, kui suur oli toodetud setete kogus, nende koostis ja kuidas need kõrvaldati (punkt 38);
- c) kuigi kontrollikoja hinnangul täideti reoveesetete puhastamise direktiivinõudeid, ei ole reovee töötlemise ja kõrvaldamise alal pärast 1986. aastat aset leidnud arenguid ELi õigusaktides arvestatud, kuigi mõned liimesriigid rakendavad rangemaid nõudeid (punktid 35 ja 36).

63.

KONTROLLIKODA SOOVITAB JÄRGMIST:

- a) liikmesriigid peaksid enne projekti esitamist kaasrahastamiseks tagama, et asulareoveepuhastitel on strateegia reoveesetete kõrvaldamiseks;
- b) liikmesriigid peaksid tagama, et nende reoveesetete andmebaasides sisaldub teave kõigis puhastites tekkivate setete, nende koostise ja kõrvaldamismeetodi kohta;
- c) komisjon peaks kaaluma, kas praegu on sobiv aeg reoveesetete direktiivi läbivaatamiseks. Läbivaatamises tuleks arvestada uute kavandatavate meetmete kulusid ja tulusid, samuti tasakaalu säilitamist muude ELi poliitikatega.

KOMISJONI ROLLI MÖJUSUS

- 64.** Kontrollikoda uuris komisjoni tegevust seoses Ühtekuuluvusfondi projektide ja ERFi suurprojektide heakskiitmise ja järelkontrolliga ning leidis järgmised märkimisväärsed puudused:
- a) komisjon kiitis heaks projektid, mille abitaotlused ei sisaldanud Ühtekuuluvusfondi juhendis nõutud olulist teavet (nt setete kõrvaldamise tulemusnäitajad ja suublate kvaliteet). Selline teave lihtsustab seda, et saavutatud tulemuste hindamine kaasatakse projekti lõpparuandesse (punktid 41–45);
  - b) Ühtekuuluvusfondi üksikprojektide lõpparuanded ei sisaldanud sageli teavet heitvete ja suublate kvaliteedi ning reoveesetete kvaliteedi ja koostise kohta. Ilma nende andmeteta ei ole komisjonil võimalik teostada lõpparuannete kohustuslikku hindamist enne lõppjäägi maksmist (punktid 46–48).
- 65.** Seoses tähelepanuga, mida komisjon on pööranud ELi keskkonnapõhimõtetele, täheldas kontrollikoda järgmist:
- a) mitmetes uuringutes on viidatud sellele, et keskkonnale oleks kasulik, kui lõpetataks fosfaadipõhiste puhastusainete kasutamine. Seda küsimust tuleks ka tulevikus hinnata tasakaalustatud viisil, kaasates asjakohasel määral kulude ja tulude analüüsi (punktid 50–53);
  - b) komisjon ei järginud alati piisaval määral põhimõtet, mille kohaselt saastaja maksab, kuna kontrollikoja läbivaatuse käigus leiti, et kehtestatud tariifid olid tegevuskulude katmiseks liiga madalad. Lisaks ei sisaldunud tariifimäärad sageli lõpparuannetes, muutes finantsalase jätkusuutlikkuse hindamise keerukaks (punktid 54–56).

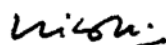
66.

KONTROLLIKODA SOOVITAB KOMISJONIL:

- a) nõuda, et teave, mille alusel saab kehtestada tulemusnäitajad, oleks kaasatud toetusetaotlusesse. Teave peaks hõlmama põhivaldkondi nagu heitvete kvaliteeti, suublate kvaliteeti, puhastatava vee kogust ja meetodit, mida kavatakse kasutada setete kõrvaldamisel ning seda tuleks projekti hindamisel järjepidevalt kontrollida. Seda lihtsustaks projektiametnikele mõeldud asjakohaste sisesuuniste ja kontrollinimekirjade koostamine;
- b) julgustada liikmesriike hindama projektitaotluses esitatud eeldatavate tulemuste saavutamist projektitasandil, pidades silmas asjaolu, et programmitööperioodiks 2007–2013 ei ole vaja komisjonile esitada lõpparuannet Ühtekuuluvusfondi projektide ja ERFi suurprojektide kohta;
- c) hindama, kas tulevikus tuleks loobuda fosfaadipõhistest puhastusainetest ning kas see on õigustatav, võttes arvesse kulusid ja tulu, mida see ELi kodanikele kaasa toob;
- d) tagama, et projekti heakskiitmise etapis võetakse arvesse puhastite majanduslikku jätkusuutlikkust ning arvestatakse asjakohast teavet nagu kavandatud tariifid.

Kontrollikoda võttis käesoleva aruande vastu 18. ja 19. märtsi 2009. aasta istungil Luxembourgis.

Kontrollikoja nimel

Vítor Manuel da Silva Caldeira
president

DIAGRAMMI TÄIENDAV TEAVE

HEIT- JA REOVEE KÄITLEMISE ETAPID

Reovesi kogutakse asula reoveetorude võrgustiku kaudu ja pumbatakse asula reoveepuhastisse, kus seda puhastatakse mitmes etapis enne reovee juhtimist vesikonna veeteedesse.

Reovee puhastamise eelaste

Selles mehaanilises etapis eemaldatakse veest suuremad jäätmetükid (näiteks paber, plastmass ...), samuti eemaldatakse muude protsessidega liiv ja õli.

Reovee puhastamise esimene aste

Selles mehaanilises etapis eemaldatakse reoveest suured heitmeosad, mis kogunevad mahuti põhja. Reoveesetted kogutakse seejärel põhjast ja suunatakse edasiseks puhastamiseks ja taaskasutuseks.

Reovee puhastamise teine aste

Selles bioloogilises etapis puhastatakse reovett, et eemaldada biolagunevad orgaanilised saasteained, mida mõõdetakse BOD5, COD ja TSS sisalduse taseme järgi vees (vt kvaliteedi parameetrid).

Reovee töötlemise teise astme käigus kasutatakse puhastavaid mikroorganisme, mis lahustavad ja tarbivad ära biolagunevad osad. Selle tulemusel eraldatakse ja kogutakse reoveesetted, mis sarnanevad reovee töötlemise esimeses astmes kirjeldatule.

Reovee puhastamise kolmas aste

Seda bioloogilist/keemilist etappi kasutatakse vajadusel selleks, et vähendada toitainete sisaldust puhastatud reovees enne selle suunamist eutrofeerumisest ohustatud vesikonna veeteedesse.

Eutrofeerumist põhjustab toitainete tekitatud vetikate plahvatuslik kasv, mistõttu hapnikutase vees väheneb, mille tulemusel algupäraseid meretaimed, kalad ja muud akvakultuurid kaovad.

Kaks põhilist eutrofeerumist põhjustavat toitainet on fosfor (magevees) ja lämmastik (soolases vees).

Reovee puhastamise neljas aste

Seda kiiritusetappi kasutatakse vajadusel kahjulike bakterite (*E. coli* bakter), et kaitsta ümberkaudsetes veekogudes suplevaid inimesi. Selles etapis desinfitseeritakse puhastatud reovesi ultravioletvalguse abil.

Reoveesetete töötlemine

Enne kõrvaldamist reoveesetted tavaliselt kuivatatakse, kuni nad sisaldavad 20% vett mudaolekus (biojäätmel) ja seda võib edasi kuivatada, kuni 1% veesisalduseni kuiva graanuli olekus (bioväetis).

Biojäätmel ja bioväetist võib kasutada pinnasesse siirdamiseks juhul, kui saasteaine määr ei ületa piirnormi. Lisaks võib bioväetist taaskasutada energia tootmisel põletamise kaudu.

Puhastamist käsitlevas direktiivis nõutakse ka, et põllumajandusmaade raskmetallisaldust tuleb enne reoveesetete pinnasesse siirdamist korrapäraselt testida.

EL-I ÕIGUSAKTIDES SÄTESTATUD KVALITEEDIKONTROLLI PARAMEETRID

Puhastatud reovesi (asulareovee puhastamist käsitlev direktiiv)

Seoses puhastatud reoveega kontrollitakse järgmisi parameetreid enne reovee puhastist vesikonna suublatesse edasi suunamist:

Bioloogiline hapnikutarve (BOD)

Mikroorganismide poolt tarbitud hapnikukogus vees sisalduvate biolagunevate orgaaniliste ja mineraalainete eemaldamiseks. BOD5 kasutatakse tavaliselt hapnikutarbimise mõõtmiseks mg O₂/l pärast viit päeva. Mida kõrgem on BOD5 väärtus, seda rohkem hapnikku mikroorganismid tarbivad ja seda suurem on saaste.

Keemiline hapnikutarve (COD)

Vees olevate orgaaniliste ja mineraalainete keemiliseks oksüdeerumiseks vajalik hapnikukogus. Keemiline hapnikutarve hõlmab seetõttu nii biolagunevaid aineid, mida iseloomustab BOD5 kui bioloogiliselt mittelagunevaid oksüdeeruvaid aineid. Seda parameetrit väljendatakse samuti mg O₂/l abil.

Hõljuvainete koguhulk

Vees esinevate mineraal- ja orgaaniliste osakeste kogus, mida saab filtriga kinni püüda. Seda parameetrit saab väljendada ka mg/l-s.

Üldlämmastik ja üldfosfor

Vees sisalduvate eutrofeerumist tekitavate toitainete määr. Seda parameetrit väljendatakse ka mg/l-s.

Puhastatud reoveesetted (reoveesetete direktiiv)

Enne põllumajandusmaale siirdamist kontrollitakse reoveesetetes järgmiste raskmetallide sisaldust (mg/kuivaine kg kohta):

kaadmium, vask, nikkel, plii, tsink, elavhõbe ja kroom.

Vesikonna veekogude veekvaliteet (vee raamdirektiiv)

EL on välja töötanud põhjalikud kontrolli- ja järelevalve klassifikatsioonid ja järelevalvesüsteemid, mille abil jagatakse liikmesriikide veekogud ökoloogilise olukorra taseme järgi viieks, millest kaks (hea ja kõrge) on ELi puhta vee poliitika eesmärkide saavutamise kohaselt vastuvõetavad.

KOMISJONI VASTUSED

KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE III.

Komisjon rõhutab, et reovee puhastamise parandamine oli Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Regionaalarengu Fondi (edaspidi „ERF“) investeringute prioriteet neljas auditeeritud liikmesriigis.

IV.

Mõne puhastusjaama alakoormus võib olla tingitud viivitustest reoveesüsteemide paigaldamisel ning asjaolust, et majandustegevuses on toimunud olulised muutused, mida ei ole suudetud ette näha. Lisaks sellele võivad teatavad projektid hõlmata asulareovee puhastamise direktiivi nõuetest kaugemale minevat reoveeallikate käitlemist. Sellistel juhtudel võib puhastusjaama tulevikule suunatud ehitus olla tasuv, ent tuua kaasa ka olukorra, kus jaam töötab ajutiselt alakoormusega.

V.

Komisjon nõustub, et kõnealusesse sektorisse tehtavad investeringud peavad toetuma pikaajalisele planeerimisele kohalikul/piirkondlikul tasandil ning et rahalised vahendid peaksid hõlmama ühtekuuluvuspoliitika vahendeid, aga täiendavaid vahendeid tuleb saada ka muudest allikatest.

VI.

Reoveesetete korduskasutus on paljudel juhtudel piiratud setete kvaliteedi, geograafiliste tingimuste või majanduslike kaalutluste tõttu.

VII.

Komisjon vaatab reoveesetete direktiivi praegu läbi, tuginedes eri poliitikavalikuid ning nende kulusid ja eeliseid käsitlevale põhjalikule mõjuhindangule.

KOMISJONI VASTUSED

VIII.

Kaasrahastatavate projektide valiku, rakendamise ja järelevalve eest vastutavad esmaajoonel liikmesriigid.

Komisjon on koostanud 2007.–2013. aasta suuremate vee- ja reoveeprojektide hindamise eesmärgil sisekasutuseks mõeldud kontroll-loendi, mille abil saab hinnata projektide ühilduvust keskkonnaalase õigustiku ja keskkonnapoliitikaga. Komisjoni otsus on nõutav siiski ainult suuremate projektide puhul (kõnealuses sektoris projektid, mille maksumus on üle 25 miljoni euro).

IX.

Enne toetuse jääksumma väljamaksmist Ühtekuuluvusfondi projektile või mis tahes suuremale projektile püüab komisjon kindlaks teha, kas rahastamise tingimused on täidetud, ning nõuab vajaduse korral makse saajalt selgitust. Komisjon kaalub, kuidas kontrollikoja soovitusi kõige paremini rakendada.

Reoveesektoris ajavahemikul 2007–2013 heakskiidetavate projektide puhul on komisjoni kaasrahastamise otsustesse lisatud hulk tulemuslikkusnäitajaid (nt puhastamise tase, puhastusjaama jõudlus).

X.

Ajavahemikul 2000–2006 tegi komisjon jõupingutusi põhimõtte „saastaja maksab“ edendamiseks, avaldades soovitusliku dokumendi, milles käsitletakse kõnealuse põhimõtte kohaldamist ühtekuuluvuspoliitika raames. Komisjon rõhutas kõnealuse põhimõtte tähtsust ja kutsus liikmesriike üles seda intensiivsemalt kohaldama. Alates 2010. aastast hakatakse põhimõtet „saastaja maksab“ ametlikult kohaldama veepoliitika raamistiku direktiivi alusel.

SISSEJUHATUS

2.

c)

Tuleb märkida, et veepoliitika raamistiku direktiivi ei kohaldataud auditeeritud projektide suhtes ja auditeeritud ajavahemikul (1994–2006).

Direktiivi hakatakse kohaldama projektide suhtes, mis valmistatakse ette pärast 2009. aastat.

8.

Komisjon tuletab meelde, et projektide valiku, rakendamise ja järelevalve eest vastutavad esmaajoonel liikmesriigid.

9.

Komisjon kontrollib korrapäraselt projektide vastavust asulareovee puhastamise direktiivile. Komisjoni neljas rakendusaruandes, mis avaldati 2007. aastal lõpus, on loetletud liikmesriikide, sealhulgas auditeeritud riikide suhtes algatatud horisontaalsed rikkumismenetlused ja Euroopa Kohtu otsused.

11.-12.

Määrusega lubatakse komisjonil hinnata ja heaks kiita ainult 2007.–2013. aastaks kavandatud suuri projekte (keskkonnaprojektid, mille maksumus on üle 25 miljoni euro), mida kaasrahastatakse kas Ühtekuuluvusfondist või ERFist. Kõnealuste projektide puhul ei pea komisjon heaks kiitma lõpparuandeid.

Auditeeritud ajavahemikul kontrollis komisjon liikmesriikide esitatud konkreetsete projektide kvaliteeti ainult siis, kui tegu oli Ühtekuuluvusfondi projektide ja suuremate ERFi projektidega.

KOMISJONI VASTUSED

Mõlemal programmiperioodil põhines komisjoni kontroll projektide sotsiaalmajanduslike tegurite, ühtsuse ja järjepidevuse ning küpsuse ja rakendatavuse määramisel. Selleks tegi komisjon näiteks kulude ja tulude analüüsi või hindas sisemist tulumäära. Komisjoni lõpphinnang tehakse selle põhjal, kas projekt on rakendatav ja esialgse otsusega kooskõlas. Kaasrahastatava puhastusjaama nõuetekohane toimimine jääb ühtekuuluvuspoliitika raames toimuva hindamise ulatusest välja, kuid seda reguleeritakse ühenduse õigusaktidega.

TÄHELEPANEKUD

23.

Mõne puhastusjaama alakoormus võib olla tingitud viivitustest reoveesüsteemide paigaldamisel ning asjaolust, et majandustegevuses on toimunud olulised muutused, mida ei ole suudetud ette näha. Lisaks sellele võivad teatavad projektid hõlmata direktiivi nõuetest kaugemale minevat reoveeallikate käitlemist. Sellistel juhtudel võib puhastusjaama tulevikule suunatud ehitus olla tasuv, ent tuua kaasa ka olukorra, kus jaam töötab ajutiselt alakoormusega.

Komisjon nõustub, et kõnealusesse sektorisse tehtavad investeeringud peavad toetuma pikaajalisele planeerimisele kohalikul/piirkondlikul tasandil ning et rahalised vahendid peaksid hõlmama ühtekuuluvuspoliitika vahendeid, aga täiendavaid vahendeid tuleb saada ka muudest allikatest.

24.

Sotsiaalmajanduslike muutuste ootamatu kiirenemine kõnealuses piirkonnas on üks projekti arengut ohustavatest teguritest.

25.

Reovee puhastusjaamade kaasrahastamise tulemusena on kõnealustes piirkondades paranenud reovee käitlemine ning vähenenud reovee mõju keskkonnale.

26.

Komisjon võtab asjaolud teadmiseks ja uurib veel kõnealust küsimust. Ta rõhutab siiski, et puhastusjaamade töö ja selle eest, et jaamad vastaksid ühenduse õigusaktide nõuetele, vastutavad liikmesriigid.

a)

Tööstuslikku reovett tuleks enne selle suunamist munitsipaaalsesse puhastusjaama eeltöödelda. Seetõttu peaks abisaaja tõendama taotluse menetlemise etapis, mil komisjon tema projekti läbi vaatab, et tööstuslikku reovett eeltöödeldakse nõuetekohaselt või et selle küsimusega tegelemiseks on koostatud asjakohane kava.

Tööstusliku reovee ärajuhtimise suhtes tuleks samuti kehtestada loamenetlus, mis on sätestatud asulareovee puhastamise direktiivis (artikkel 11).

b)

Projektid võivad hõlmata tehnilise abi kasutamist abisaajate suutlikkuse suurendamiseks.

c)

Komisjon on aktiivselt tegelenud toitainete eemaldamise nõude rakendamisega, edastades sellekohast teavet (liikmesriikidele 3. juulil 2003 saadetud kiri) ning algatades rikkumismenetlusi (puhastusjaamade heitvee halva kvaliteedi ja/või tundlike alade puuduliku määramise tõttu), mille kohta Euroopa Kohus on teinud otsuse (vt 2007. aasta rakendusaruanne).

27.

a)

Komisjon on taotlenud puhastusjaamade järelevalvet ja toimimist käsitlevate andmete esitamist asulareovee puhastamise direktiivi eeloleva viienda rakendusaruande tarbeks.

KOMISJONI VASTUSED

32.

Reoveesetete korduskasutus on paljudel juhtudel piiratud setete kvaliteedi, geograafiliste tingimuste või majanduslike kaalutluste tõttu.

a)

Komisjon seletab reoveesetete toimetamist munitsipaalprügilasse auditeeritud perioodil tööstuse vähese huviga reoveesetete korduskasutuse vastu ning samuti üldsuse reaktsiooniga.

b)

Komisjon kaasrahastab suure Kreeka puhastusjaama laiendamise ja täiustamise projekti, mis hõlmab reoveesetete kuivatamise üksuse paigaldamist ja kuivatatud setete korduskasutust. Projekt kiideti heaks 2006. aastal ja see viiakse lõpule 2009. aasta lõpuks.

34.

Reoveesetete direktiivis sätestatud kvaliteedikontrolli puhul on teatavad liikmesriigid kehtestanud madalamad piirmäärad, kui on direktiiviga ette nähtud. Sõltuvalt kanalisatsiooni juhitava reovee tüübist (nt tööstuslik reovesi) võib olla vajalik kontrollida lisanäitajaid.

35.

Komisjon vaatab 1986. aasta reoveesetete direktiivi praegu läbi, tuginedes eri poliitikavalikuid ning nende kulusid ja eeliseid käsitlevale põhjalikule mõjuhindangule.

Esialgne ajakava on järgmine: 2009. aastal valmistatakse võimaliku õigusakti ettepaneku raames ette mõjuhindang; 2010. aastal võetakse võimalik õigusakti ettepanek vastu.

36.

Reoveesetete direktiivi läbivaatamiseks ette nähtud mõjuhindangu raames tuleb hinnata keskkonnoohte ning majanduslikke ja sotsiaalseid ohte seoses reoveesetete maapinnale laotamisega. Peamiste kaalutavate võimaluste hulka kuulub raskmetallide suhtes kehtestatud olemasolevate piirmäärade karmistamine ning täiendavate piirmäärade kasutuselevõtt orgaaniliste ja muude saasteainete suhtes.

39.

Komisjon viitab oma vastustele, mis on antud punktidele 8, 9 ja 12.

41.

Komisjon on koostanud 2007.–2013. aasta suuremate vee- ja reoveeprojektide hindamise eesmärgil sisekasutuseks mõeldud kontroll-loendi, mille abil saab hinnata projektide ühilduvust keskkonnoalase õigustiku ja keskkonnapoliitikaga.

42.

Suunised ja suuremate projektide puhul ka kontroll-loend ei ole liikmesriikide suhtes siduvad, vaid kõigest soovituslikud.

Komisjon korraldab 2007.–2013. aasta projektide puhul oma ametnikele korrapäraselt koolitusi vee- ja reoveeprojektide hindamise kohta.

43.

a)

Ajavahemikuks 2007–2013 kavandatud projektidele antava rahalise toetuse saajad peavad oma taotluses märkima setete lõpliku sihtkoha ning see eeldab setete kvaliteedi ja kvantiteedi esialgset hindamist. Uute äriühingute asutamiseks tehtavate investeeringute (nn *greenfield* investeeringud) puhul ei pruugi siiski olla üksikasjalikku teavet reoveesetete kvaliteedi kohta.

KOMISJONI VASTUSED

b)

Auditeeritud ajavahemikul (1994–2006) olid ELi tasandi veekvaliteedi näitajad olemas ainult teatavate veeliikide puhul (nt joogivesi, suplusvesi). Järelikult ei olnud Ühtekuuluvusfondi juhendis (2000–2006) sisalduvaid näitajaid võimalik kohaldada kõikide projektide suhtes. Üksikasjalikud tulemuslikkusnäitajad võeti kasutusele alles veepoliitika raamistiku direktiiviga, mille eesmärgid sõnastatakse 2009. aasta detsembriks ja mille eesmärgid tuleb üldjuhul saavutada 2015. aasta detsembriks.

45.

Komisjon rõhutab, et tal puuduvad vajalikud ressursid ja õiguslik alus projektitaotluste veelgi üksikasjalikumaks hindamiseks.

a)

Komisjon on paljudel juhtudel esitanud liikmesriikide, sealhulgas nelja auditeeritud liikmesriigi suhtes Euroopa Kohtule kaebuse puhastusjaama heitvee halva kvaliteedi ja/või tundlike alade puuduliku määramise tõttu ning kavatseb teha seda ka edaspidi.

b)

Kreekas asuva suure puhastusjaama puhul oli komisjon setete nõuetevastasest kõrvaldamisest teadlik ning palus Kreekal esitada asjakohane lahendus, mis viidi komisjoni toetusega ellu (vt punkt 32 b).

47.

Komisjoni lõpphinnang tehakse selle põhjal, kas projekt on rakendatav ja esialgse otsusega kooskõlas. Kaasrahastatava puhastusjaama nõuetekohane toimimine jääb ühtekuuluvuspoliitika raames toimuva hindamise ulatusest välja. Liikmesriikidele ei ole ka seadusega kehtestatud nõuet esitada korrapäraselt teavet ärajuhitava reovee kvaliteedi, suublate vee kvaliteedi ning reoveesetete kõrvaldamise laadi ja kvaliteedi kohta.

48.

Hiljuti kasutusele võetud infotehnoloogiline vahend muudab eelseisva sulgemismenetluse lihtsamaks ja läbipistvamaks. Iga üksikjuhtu kontrollitakse eraldi, eriti siis, kui projektiga on olnud raskusi. Toetuse jääksumma väljamaksmist on võimalik peatada või tühistada, kui komisjon on lõpparuande kätte saanud ja seda analüüsinud.

49.

Komisjon viitab oma vastustele, mis on antud punktidele 43 b ja 55.

53.

Komisjon hindab praegu pesemis- ja puhastusvahendeid käsitlevate õigusaktide läbivaatamise vajadust, tuginedes eri poliitikavalikuid ning nende kulusid ja eeliseid käsitlevale põhjalikule mõjuhinnangule.

55.

Ajavahemikul 2000–2006 tegi komisjon jõupingutusi põhimõtte „saastaja maksab“ edendamiseks, avaldades soovitusliku dokumendi, milles käsitletakse kõnealuse põhimõtte kohaldamist, ning juhendi kulude ja tulude analüüsi tegemiseks (2002). Kõnealustes dokumentides kutsuti liikmesriike üles kohustuma rangemalt kohaldama põhimõtet „saastaja maksab“ ning samuti kulude katmise põhimõtet. Alates 2010. aastast hakatakse kõnealuseid põhimõtteid ametlikult kohaldama veepoliitika raamistiku direktiivi alusel.

KOMISJONI VASTUSED

KOKKUVÕTTED JA SOOVITUSED

59.

a)

Mõne puhastusjaama alakoormus võib olla tingitud viivitustest reoveesüsteemide paigaldamisel ning asjaolust, et majandustegevuses on toimunud olulised muutused, mida ei ole suudetud ette näha. Lisaks sellele võivad teatavad projektid hõlmata direktiivi nõuetest kaugemale minevat reoveeallikate käitlemist. Sellistel juhtudel võib puhastusjaama tulevikule suunatud ehitus olla tasuv, ent tuua kaasa ka olukorra, kus jaam töötab ajutiselt alakoormusega.

b)

Komisjon rõhutab, et puhastusjaamade töö ja selle eest, et jaamad vastaksid ühenduse õigusaktide nõuetele, vastutavad liikmesriigid. Komisjon on paljudel juhtudel esitanud liikmesriikide, sealhulgas nelja auditeeritud liikmesriigi suhtes Euroopa Kohtule kaebuse puhastusjaamade heitvee halva kvaliteedi ja/või tundlike alade puuduliku määramise tõttu ning kavatseb teha seda ka edaspidi.

60.

a)

Komisjon nõustub, et kõnealusesse sektorisse tehtavad investeeringud peavad toetuma pikaajalisele planeerimisele kohalikul/piirkondlikul tasandil ning et rahalised vahendid peaksid hõlmama ühtekuuluvuspoliitika vahendeid, aga täiendavaid vahendeid tuleb saada ka muudest allikatest.

b)

Tööstusliku reovee juhtimist reguleerivad sätted on esitatud asulareovee puhastamise direktiivis (artikkel 11) ning neid tuleks liikmesriikides kohaldada.

62.

a)

Reoveesetete korduskasutus on paljudel juhtudel piiratud setete kvaliteedi, geograafiliste tingimuste või majanduslike kaalutluste tõttu.

63.

a)

Komisjon nõustub, et kõnealuse valdkonna projektides tuleks esitada reoveesetete käitlemise strateegia. Ajavahemikul 2007–2013 esitatud uute projektide puhul juba kontrollitakse strateegia olemasolu.

b)

2007. aastal paluti liikmesriikidel esitada andmed reoveesetete toodangu kohta. Kõnealuseid andmeid kasutatakse asulareovee puhastamise direktiivi eeloleva viienda rakendusaruande koostamisel. Andmete esitamise nõue ajendas liikmesriike looma riiklikke andmebaase.

c)

Komisjon vaatab reoveesetete direktiivi praegu läbi, tuginedes eri poliitikavalikuid ning nende kulusid ja eeliseid käsitlevale põhjalikule mõjuhindangule.

64.

Komisjon tuletab meelde, et projektide valiku, rakendamise ja järelevalve eest vastutavad esmajoones liikmesriigid.

a)

Üksikasjalikumaks hindamiseks puuduvad komisjonil vajalikud ressursid ja õiguslik alus. Ajavahemikuks 2007–2013 kavandatud suuremate projektide hindamist on siiski ühtlustatud ning projekte ei rahastata, kui miinimumnõuded (nt reoveesetete käitlemise strateegia esitamise nõue) ei ole täidetud. Hindamise täiendavaks ühtlustamiseks kasutatakse kontroll-loendeid ja korraldatakse erikoolitusi.

KOMISJONI VASTUSED

b)

Ajavahemikul 2007–2013 on komisjoni otsust vaja vaid suuremate asulareovee puhastamise projektide puhul, mis kuuluvad Ühtekuuluvusfondi ja ERFi alla. Komisjon ei käsitlenud suuremate projektide rakendamist ja lõpuleviimist üldjuhul enam sama üksikasjalikult kui varem.

65.

b)

Ajavahemikul 2000–2006 tegi komisjon jõupingutusi põhimõtte „saastaja maksab“ edendamiseks, avaldades soovitusliku dokumendi, milles käsitletakse kõnealuse põhimõtte kohaldamist, ja rõhutades põhimõtte tähtsust Ühtekuuluvusfondi juhendis. Kulude ja tulude analüüsi tegemise juhendis (2002) jagati liikmesriikidele juhtnõore selle kohta, kuidas teha edusamme kulude katmise valdkonnas. Kuna kõnealused juhtnõõrid ei olnud õiguslikult siduvad, sai komisjon liikmesriike vaid üles kutsuda põhimõtet rangemalt kohaldama.

66.

a)

Komisjon on koostanud 2007.–2013. aasta suuremate vee- ja reoveeprojektide hindamise eesmärgil sisekasutuseks mõeldud kontroll-loendi, mille abil saab hinnata projektide ühilduvust keskkonnaalase õigustiku ja keskkonnapoliitikaga. Sealhulgas hinnatakse ka ärajuhitava vee kvaliteeti ja setete käitlemist. Komisjoni otsustesse konkreetsete projektide kohta on lisatud ka hulk tulemuslikkusnäitajaid (nt puhastamise tase, puhastusjaama jõudlus).

c)

Komisjon hindab praegu pesemis- ja puhastusvahendeid käsitlevate õigusaktide läbivaatamise vajadust, tuginedes eri poliitikavalikuid ning nende kulusid ja eeliseid käsitlevale põhjalikule mõjuhindangule.

d)

Investeeringuprojektide kulude ja tulude analüüsi uues juhendis (2008) rõhutatakse põhimõtte „saastaja maksab“ kesksel rollil ja kulude täieliku katmise olulisust reoveeprojektide puhul. Seda toetatakse nüüd ka veepoliitika raamistiku direktiivi õiguslike nõuetega ning selle tulemusel peaks 2010. aastaks paranema veehindade kujundamine, kuna järgitakse kulude katmise põhimõtet.

Euroopa Kontrollikoda

Eriaruanne nr 3/2009

Struktuurimeetmete kulude mõjus reovee puhastamisel programmitööperioodil 1994–1999 ja 2000–2006

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus

2009 – 45 lk – 21 x 29,7 cm

ISBN 978-92-9207-248-3

Euroopa Liidu väljaannete tellimine

Tasulised väljaanded:

- EU Bookshopi kaudu (<http://bookshop.europa.eu>);
- raamatukauplustes, esitades pealkirja, väljaandja ja/või ISBNi numbri;
- võtke otse ühendust meie müügiesindajatega;
- kontaktandmed leiate veebilehelt <http://bookshop.europa.eu> või saatke faks numbrile +352 2929-42758.

Tasuta väljaanded:

- EU Bookshopi kaudu (<http://bookshop.europa.eu>);
- Euroopa Komisjoni esindustes ja delegatsioonides;
- kontaktandmed leiate veebilehelt <http://ec.europa.eu> või saatke faks numbrile +352 2929-42758.

LINNASTUTES TEKKIV REOVESI JA REOVEESETTED VÕIVAD MÕJUTADA EUROOPA JÄRVEDE, JÕGEDE, RANNIKUVETE, PINNASE JA PÕHJAVEE KVALITEETI. SEETÕTTU ON EL VASTU VÕTNUD MITMEID DIREKTIIVE JA KAASRAHASTANUD LINNASTUTE REOVEPUHASTEID. ARUANDES UURITAKSE, KAS ELI KAASRAHASTATUD PUHASTID PUHASTAVAD REOVETT ASJAKOHASEL VIISIL NING KAS PUHASTITES TEKKIVAT SETET KASUTATAKSE ASJAKOHASELT. SAMUTI UURITAKSE KOMISJONI ROLLI.

EUROOPA KONTROLLIKODA

Väljaannete talitus
Publications.europa.eu

ISBN 978-92-9207-248-3

9 789292 072483